

Nr 112.

Av herr **Caap** m. fl., om lönereglering för vissa föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid nomadskolhem.

Under en följd av år hava statsmakterna beviljat anslag till om- och nybyggnader av nomadskolorna. Sålunda ha för detta ändamål för budgetåren 1939/40, 1941/42 och 1942/43 anvisats reservationsanslag å tillhopa 1.200.000 kronor. För budgetåret 1943/44 föreslås anvisande av ytterligare anslag för ändamålet å 500.000 kronor.

Hitills hava för de anvisade medlen uppförts och tagits i bruk två nomadskoleanläggningar, nämligen i Jukkasjärvi och Gällivare, bägge beräknade för ett ungefärligt barnantal av 85 stycken. Ytterligare två anläggningar, nämligen i Jokkmokk och Jänsmässholmen, hava påbörjats och torde kunna tagas i bruk hösten 1943.

Som bekant äro dessa skolor organiserade som internatskolor och i anläggningarna ingå sålunda skolhem med sovrum och matsalar avsedda för samtliga i skolan intagna barn. Såväl i Jukkasjärvi och Gällivare som i Jokkmokk kommer detta att innebära en tämligen fullständig förändring av de förhållanden under vilka barnen omhändertagas. Tidigare hava dessa bott i s. k. hushållskåtor, avsedda för cirka 15 barn, där de sålunda intagit sina måltider, sovit och läst sina läxor. Skolkåtorna hava föreståtts av hushållerskor, oftast av lapsk härstamning. De krav som kunnat ställas på dessa hushållerskor hava icke behövt eller kunnat vara särskilt stora. Helt annorlunda ställer det sig emellertid beträffande de föreståndarinnor som nu behöva anställas för de nyinrättade skolhemmen. På dem vilar ansvaret för vården av de nya skolhemmen med alla inventarier, representerande ett sammanlagt värde av hundratusentals kronor. Härtill kommer överinseendet över och ansvaret för barnen och dessas utspisning, läxläsning m. m. Det torde vara uppenbart, att det även ur statsmakternas synpunkt är ett betydande intresse, att till dessa befattningar utses väl lämpade personer, som genom tidigare tjänstgöring vid liknande anstalter förskaffat sig ingående kännedom om och förtrogenhet med ett skolhems skötsel.

Det synes hava legat nära till hands att frågan om föreståndarinnornas och de biträdande föreståndarinnornas anställnings- och avlöningsförhållanden upptagits till behandling redan i samband därmed att anslag beviljades för uppförande av skolhemsanläggningarna. I de fall vi här berört är det nämligen, så vitt vi förstå, icke fråga om en lönereglering av tidigare be-

fintliga tjänster utan om ordnande av en detalj i den nya nomadskolororganisationen.

Vad som komplicerat frågan synes vara, att det tidigare funnits och fortfarande finnas två nomadskolor som varit organiserade efter samma system som det av oss nu skildrade, nämligen i Arjeplog, där skolan äges av staten, samt i Skarvsjö, där skolan sedan en del år arbetar i förhyrda lokaler. Frågan har härigenom, när den för ett år sedan för första gången väcktes av skolöverstyrelsen, fått karaktären av en löneregeringsfråga och icke av en organisationsfråga. Statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet säger också, när han under punkt (171) 31 under åttonde huvudtiteln till prövning upptager ett av skolöverstyrelsen återigen väckt förslag om löneroglering för vissa skolhemsföreståndarinnor och därvid funnit sig icke kunna förorda en sådan, att han beaktat den principiella inställning, som vid budgetberedningen tagits till lönerogleringsförslag i allmänhet.

Enligt vårt förmenande gäller det emellertid här som sagt en organisationsfråga, framkallad av statsmakternas beslut att uppföra nya nomadskolanläggningar. Trots detta kunna vi, lika lite som skolöverstyrelsen, underlåta att, då vi nu påkalla en reglering av nomadskoleföreståndarinnornas anställnings- och löneförhållanden, begära en dylik reglering även för föreståndarinnorna för de två redan befintliga nomadskolhemmen. En annan inställning skulle innebära icke blott en orättvisa i förhållande till övriga nomadskolföreståndarinnor, därest dessa erhålla bättre anställningsvillkor, utan även en fortsatt, icke av några förhållanden påkallad sämre ställning än den föreståndarinnorna vid vanliga skolhem och arbetsstugor hava.

Som tidigare påpekats behandlas denna fråga i åttonde huvudtiteln under punkt (171) 31 nomadskolor: omkostnader. Statsrådet har, som i förbigående nämnts, förordat att förslaget om löneroglering icke för närvarande upptages till prövning. Statsrådet fortsätter: »Jag är likväl medveten om, att frågans lösning icke länge kan uppskjutas. Att den nuvarande situationen i längden är ohållbar torde bäst framgå av att förhållandena framtvungit en väsentlig höjning av lönerna för nomadskolhemmens personal, vilket bland annat synes böra föranleda en uppräknig av anslagsmedlen för detta ändamål med 13.000 kronor till 25.000 kronor.»

Vi vilja understryka, att den höjning av anslaget, som här beröres, icke avser att bereda en reglering av föreståndarinnornas anställningsförhållanden utan endast att giva viss personal en av dyrtiden påkallad lönekomensation.

Skolöverstyrelsens nu framlagda förslag, vilket närmast ansluter sig till en av nomadskolinspektören förebragt utredning, har tillstyrkts av allmänna lönenämnden. Härjämte har domkapitlet i Luleå med anledning av en av nomadskolbyggnadskommittén för Norrbottens län i ämnet gjord framställning hemställt om åtgärder från statsmakternas sida i syfte att före-

ståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid nyuppförda nomadskolhem måtte beredas samma anställningsförhållanden som motsvarande personal vid skolhem och arbetsstugor.

Skolöverstyrelsen förordade redan från och med budgetåret 1942/43 löne-reglering för 3 föreståndarinnor, nämligen vid nomadskolhemmen i Jukkasjärvi, Arjeplog och Skarvsjö samt för två biträdande föreståndarinnor vid skolhemmen i Jukkasjärvi och Arjeplog.

Skolöverstyrelsens nu förnyade framställning avser, utom nyssnämnda befattningshavare, tre föreståndarinnor, nämligen vid nomadskolhemmen i Gällivare, Änge och Jänsmässholmen samt två biträdande föreståndarinnor vid nomadskolhemmen i Gällivare och Änge.

Regleringen åsyftar att bereda föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid nomadskolhem samma ekonomiska och rättsliga ställning, som sedan lång tid tillbaka tillkommer motsvarande befattningshavare vid skolhem, tillhörigt skoldistrikt, vid Skytteanska skolhemmet i Tärna samt vid arbetsstugor, tillhöriga någon av stiftelserna Västerbottens respektive Norrbottens läns arbetsstugor.

Överstyrelsen har i sitt förslag bland annat framhållit: »För överstyrelsen är det fullt klart, att nu närmast ifrågavarande befattningshavare vid skolhemmen, i den mån skolhemmen äro förlagda till vanliga byggnader eller komma att flytta till byggnader, som nu äro under uppförande, ha ett arbete, som är av samma art som arbetet i distriktens skolhem och minst av samma omfattning. Överstyrelsen hyser därför ingen tvekan att ånyo förorda förslaget om löne- och pensionsreglering för nomadskolornas föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor till full överensstämmelse med vad som gäller i fråga om motsvarande befattningshavare vid skolhem och arbetsstugor för barn av icke nomadiserande inbyggare. I avlönings- och pensionshänseende böra alltså gälla bestämmelserna i 5—7 §§ av kungörelsen nr 704/1942.»

Beträffande överstyrelsens förslag i vad detsamma avser de olika tjänster som skola löneregleras få vi framhålla att överstyrelsen förutsatt att byskolan i Änge från och med läsåret 1943/44 skall komma att drivas i statens egen regi, oavsett om nu pågående förhandlingar skulle leda till förvärvande eller förhyrande av de för nomadskolan nu disponerade byggnaderna därstädes. I propositionen förutsattes emellertid att frågan om statens övertagande av driften vid nomadskolan i Änge icke upptages till prövning i detta sammanhang. Överstyrelsens förslag om lönereglering av föreståndarinetjänsten och biträdande föreståndarinetjänsten vid skolan i Änge synes vid sådant förhållande böra anstå. Då däremot skolan i Jokkmokk torde komma att tagas i anspråk från och med läsåret 1943/44 bör föreståndarinetjänsten vid denna skola, som är avsedd för 35 barn, i stället regleras.

Merkostnaderna vid lönereglering för 6 föreståndarinnor och 4 biträdande

föreståndarinnor skulle enligt överstyrelsens förslag stanna vid ett belopp av 36.600 kronor. Detta belopp kan sålunda minskas med kostnaderna för en biträdande föreståndarinna, nämligen i Änge. Sammanlagda kostnaden beräknas med anledning härav till 32.600 kronor.

Den vid nomadskolorna anställda personalen tillsättes för närvarande av nomadskolinspektören. Efter en reglering av föreståndarinnornas och de biträdande föreståndarinnornas avlönings- och pensionsförhållanden böra föreståndarinnorna såsom nu är fallet vid de vanliga skolhemmen tillsättas av skolöverstyrelsen.

Under återopande av vad vi sålunda anfört få vi hemställa,

att riksdagen måtte för sin del besluta,

dels lönerreglering för sex föreståndarinnor och tre biträdande föreståndarinnor vid nomadskolhem, varigenom dessa beredas samma ekonomiska och rättsliga ställning som tillkommer motsvarande befattningshavare i de vanliga skoldistriktens skolhem samt vid vissa arbetsstugor i Västerbottens och Norrbottens län,

dels att de lönerreglerade föreståndarinnorna skola tillsättas av skolöverstyrelsen i enlighet med de närmare föreskrifter som kunna komma att utfärdas av Kungl. Maj:t,

dels ock att på åttonde huvudtiteln under rubriken Nomadskolor: omkostnader för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 211.800 kronor.

Stockholm den 23 januari 1943.

Torsten Caap.

P. J. Näslund.

Karl Aug. Johanson.

C. Fr. Carlström.